

Novi zahtjevi za transformatore u Europskoj Uniji (ekološki dizajn)

Zakonodavstvo i ciljevi primjene

11. lipnja 2014. g. na snagu je stupila u svih 28 zemalja članica EU Uredba Komisije br. 548/2014 o provedbi Direktive 2009/125/EZ za ekološki dizajn proizvoda, u pogledu malih, srednjih i velikih energetske transformatora. Nova regulativa nameće maksimalnu razinu gubitaka, odnosno minimalnu učinkovitost za transformatore stavljene na tržište ili puštene u uporabu od 1. srpnja 2015. g. i kupljene nakon 11. lipnja 2014. g. unutar EU.

Nakon 11. lipnja 2014. g. proizvođači i kupci ne bi smjeli potpisivati nove okvirne ugovore za transformatore koji ne zadovoljavaju minimalne kriterije koji su dani u Uredbi.

Okvirni ugovori potpisani prije 11. lipnja 2014. g. mogu se izvršavati do kraja svog trajanja, čak i ako su isporuke nakon 1. srpnja 2015. g.

Ciljevi ekološkog dizajna uključuju poboljšanje energetske učinkovitosti i općenito usklađivanje sa zahtjevima zaštite okoliša, smanjujući emisije CO₂. Uredba je fokusirana na smanjenje električnih gubitaka transformatora (u 2 koraka – 2015. g. i 2021. g.) i na jasnije i vidljivije označavanje tehničkih karakteristika transformatora.

Utjecaj na dizajn transformatora

Novom Uredbom propisuje se maksimalna razina gubitaka za distributivne transformatore diljem EU, a po prvi put i minimalna učinkovitost za energetske transformatore snaga većih od 3,15 MVA.

Tolerancije na garantirane gubitke koje su dane u standardu IEC 60076-1 više se ne smiju koristiti.

Uredba utvrđuje zahtjeve za ekološki dizajn energetskih transformatora minimalne snage 1 kVA koji se koriste u prijenosnim i distributivnim el. mrežama frekvencije 50 Hz. U Uredbi su dane i neke nove definicije transformatora kao u Tablici 1.

Tablica 1: Primjena ekološkog dizajna na transformatore.

Definicija transformatora prema Uredbi	Najviši napon opreme (Um)	Nazivna snaga (Sr)
'Mali energetski transformator' *	$Um \leq 1,1 \text{ kV}$	Bilo koja
'Srednji energetski transformator' *	$1,1 \text{ kV} < Um \leq 36 \text{ kV}$	$5 \text{ kVA} \leq Sr < 40 \text{ MVA}$
'Veliki energetski transformator' *	$Um > 36 \text{ kV}$	$Sr \geq 5 \text{ kVA}$
	Bilo koji	$Sr \geq 40 \text{ MVA}$

* pojam „strujni transformator“ iz Uredbe zamijenjen je sa „energetski transformator“ da se izbjegne zamjena s mjernim transformatorima.

Uredba se ne primjenjuje na transformatore za sljedeće primjene:

- mjerni transformatori,
- ispravljački transformatori,
- pećni transformatori,
- „offshore“ transformatori,
- transformatori za instalacije u slučaju nužde,
- transformatori i autotransformatori za sustave napajanja željeznica električnom energijom,
- uzemljivački transformatori,
- vućni transformatori,
- transformatori za paljenje motora s trofaznim napajanjem,
- transformatori za testiranje,
- transformatori za zavarivanje,
- transformatori otporni na eksplozije i za primjenu u podzemnom rudarstvu,
- transformatori za podvodne primjene,
- transformatori za srednjenaponska (SN) na srednjenaponska (SN) sučelja do 5 MVA,
- veliki energetske transformatori, kada je dokazano da za određenu namjenu ne postoje tehnički izvedive alternative kojima bi se ispunili zahtjevi za minimalnu učinkovitost propisani Uredbom,
- veliki energetske transformatori koji su zamjena za postojeće transformatore na istom mjestu, pri čemu se zamjena ne može ostvariti bez nastanka nerazmjernih troškova povezanih s njihovim prijevozom i/ili instalacijom.

Razina gubitaka prema zahtjevima ekološkog dizajna

Distributivni transformatori (srednji energetske transformatori ≤ 3150 kVA)

U Uredbi je razina gubitaka dana prema postojećim standardima: EN 50464-1/A1 (Trofazni uljni distributivni transformatori 50 Hz, od 50 kVA do 2500 kVA za najviši napon opreme koji ne prelazi 36 kV) i EN 50541-1 (Trofazni suhi distributivni transformatori 50 Hz, od 100 kVA do 3150 kVA za najviši napon opreme koji ne prelazi 36 kV).

Tablica 2. Maksimalni gubici (SN ≤ 24 kV i NN ≤ 1,1 kV).

Vrsta transformatora	Nazivna snaga (kVA)	Razina 1. (1.7.2015.)		Razina 2. (1.7.2021.)	
		Gubici praznog hoda	Gubici tereta	Gubici praznog hoda	Gubici tereta
Stupni, uronjeni u tekućinu	25, 50, 100	A0	Ck	A0	Bk
	160	C0	Ck + 32%	C0-10%	Ck + 32%
	200, 250, 315	C0	Ck	B0	Bk
Ostali uronjeni u tekućinu	≤ 1000	A0	Ck	A0-10%	Ak
	> 1000	A0	Bk	A0-10%	Ak
Suhi	≤ 630	A0	Bk	A0-10%	Ak
	> 630	A0	Ak	A0-10%	Ak

Najviši gubici za nazivne snage u kVA koje se nalaze između snaga navedenih u Tablici 2 dobivaju se linearnom interpolacijom.

Tablica 3. Ispravak teretnih gubitaka i gubitaka praznog hoda u slučaju ostalih kombinacija napona namota ili dvostrukog napona u jednom ili oba namota (nazivna snaga ≤ 3 150 kVA)

Zahtjev	Gubici praznog hoda	Gubici tereta
SN namot Um ≤ 24 kV NN namot Um > 1,1 kV	+ 10%	+ 10%
SN namot Um = 36 kV NN namot Um ≤ 1,1 kV	+ 15%	+ 10%
SN namot Um = 36 kV NN namot Um > 1,1 kV	+ 20%	+ 15%
Dvostruki napon na NN namotu	Nema ispravka gubitaka, ali je na nižem naponu NN namota najviša snaga ograničena na 85% nazivne snage NN namota kod višeg napona	
Dvostruki napon na SN namotu	Nema ispravka gubitaka, ali je na nižem naponu SN namota najviša snaga ograničena na 85% nazivne snage SN namota kod višeg napona	
Dvostruki napon na jednom namotu (ako je kod svih napona puna snaga)	+ 15%	+ 10%
Dvostruki napon na oba namota	+ 20%	+ 20%
Transformatori s otcjepima za rad pod naponom ili pod teretom (npr. regulacijski distributivni transformatori)	+20% (Razina 1., 1.7.2015.) +10% (Razina 2., 1.7.2021.)	+ 5%

Energetski transformatori (srednji energetske transformatori > 3150kVA i veliki energetske transformatori)

Za srednje energetske transformatore nazivne snage veće od 3150 kVA i manje ili jednake 40 MVA, kao i za velike energetske transformatore, Uredba ne propisuje maksimalne gubitke, nego definira indeks najniže vršne učinkovitosti (engl. Peak Efficiency Index – PEI), u (%):

$$PEI = 1 - \frac{2(P_o + P_{co})}{Sr \sqrt{\frac{P_o + P_{co}}{P_k}}}$$

gdje je: P0 = gubici praznog hoda mjereni pri nazivnom naponu i nazivnoj frekvenciji u nazivnom položaju

Pc0 = električna energija rashladnog sustava u praznom hodu

Pk = gubici tereta mjereni pri nazivnoj struji i nazivnoj frekvenciji u nazivnom položaju, korigirani na referentnu temperaturu prema EN 60076-1

Sr = nazivna snaga transformatora na kojoj se temelji Pk

Tablica 4: Najniži PEI (%) za energetske transformatore uronjene u tekućinu.

Nazivna snaga (MVA)	Razina 1.	Razina 2.
≤ 4	99,465	99,532
5	99,483	99,548
6,3	99,510	99,571
8	99,535	99,593
10	99,560	99,615
12,5	99,588	99,640
16	99,615	99,663
20	99,639	99,684
25	99,657	99,700
31,5	99,671	99,712
40	99,684	99,724
50	99,696	99,734
63	99,709	99,745
80	99,723	99,758
≥ 100	99,737	99,770

Najniže vrijednosti PEI-a za nazivne snage u kVA koje se nalaze između snaga navedenih u Tablici 4 dobivaju se linearnom interpolacijom.

Najniže dopuštene vrijednosti PEI indeksa propisane su Uredbom i za suhe energetske transformatore, što nije spomenuto na ovom mjestu.

Informacije o proizvodu i CE oznaka

Nazivna snaga, gubici tereta i praznog hoda, te el. snaga rashladnog sustava u praznom hodu moraju biti naznačene u cjelokupnoj dokumentaciji proizvoda te na natpisnoj pločici. Tamo gdje je to primjenjivo, iznos PEI indeksa i snaga na kojoj se postiže ta vrijednost također mora biti dana u dokumentaciji, kao i informacija o masi svih glavnih dijelova transformatora. Za transformatore koji imaju dvostruki napon, najviša snaga kod nižeg napona namota mora biti istaknuta.

Od 1. srpnja 2015. g. svi transformatori koji su u skladu sa zahtjevima ekološkog dizajna moraju imati jasno istaknutu CE oznaku, kao dokaz sukladnosti. Također, potrebno je izdati i Izjavu o sukladnosti proizvoda sa zahtjevima ekološkog dizajna.

Končar - D&ST i ekološki dizajn

Prateći tržišne trendove i ispunjavajući zahtjeve svojih kupaca prijašnjih godina, Končar - D&ST uložio je puno napora u projektiranje i razvoj transformatora s povećanom učinkovitosti. Neprekidni razvoj proizvoda, kao i korištenje novih materijala i tehnologija omogućuje nam da ispunimo sve zahtjeve ekološkog dizajna. Već sad proizvodimo i isporučujemo transformatore prema prvoj razini ekološkog dizajna. U proteklim godinama isporučili smo značajne količine transformatora za različite kupce u EU, koji su imali gubitke kao prema ekološkom dizajnu, a i niže. Trenutno je moguće projektirati i proizvesti transformatore i veće učinkovitosti (Razina 2.), a u budućnosti fokus će biti na daljnjem smanjivanju gubitaka.

Za više informacija o Uredbi molimo posjetite: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32014R0548>

Končar distributivni i specijalni transformatori d.d.

Mokrovićeva 8
P.p. 100
10090 Zagreb
Hrvatska
www.koncar-dst.hr

Otisnuto na 100% recikliranom papiru.

PC Srednji energetske transformatori
Tel: (+385 1) 371 3803
Fax: (+385 1) 379 4050
E-mail: sales.set@koncar-dst.hr

PC Distributivni transformatori
Tel: (+385 1) 378 3722
Fax: (+385 1) 371 3858
E-mail: sales.dt@koncar-dst.hr

